

Mathieu Vandenbulcke

Rimpelingen in het hoofd van ouderen

OVER PSYCHISCHE PROBLEMEN,
HET BREIN EN HET LEVEN

1

Deel 1 waarnemen
hallucinaties, valse herkenningen
Deel 2 denken
dementie, verward, psychose
Deel 3 voelen
depressie, angst, boosheid
Deel 4 doen
stilvallen, ontremming

2

Deel 1 waarnemen

3

Marcella

4

5

Interview **DeMorgen.**

Hallucinerende senioren zien ze niet per se vliegen

Al bijna twintig jaar verdiept neuropsychiater Dominik Flytche zich in de wonderbaarlijke en veelal onbekende wereld van het hallucinerende brein, in het bijzonder bij ouderen. 'De eerste keer denk je ik ben gek aan het worden.'

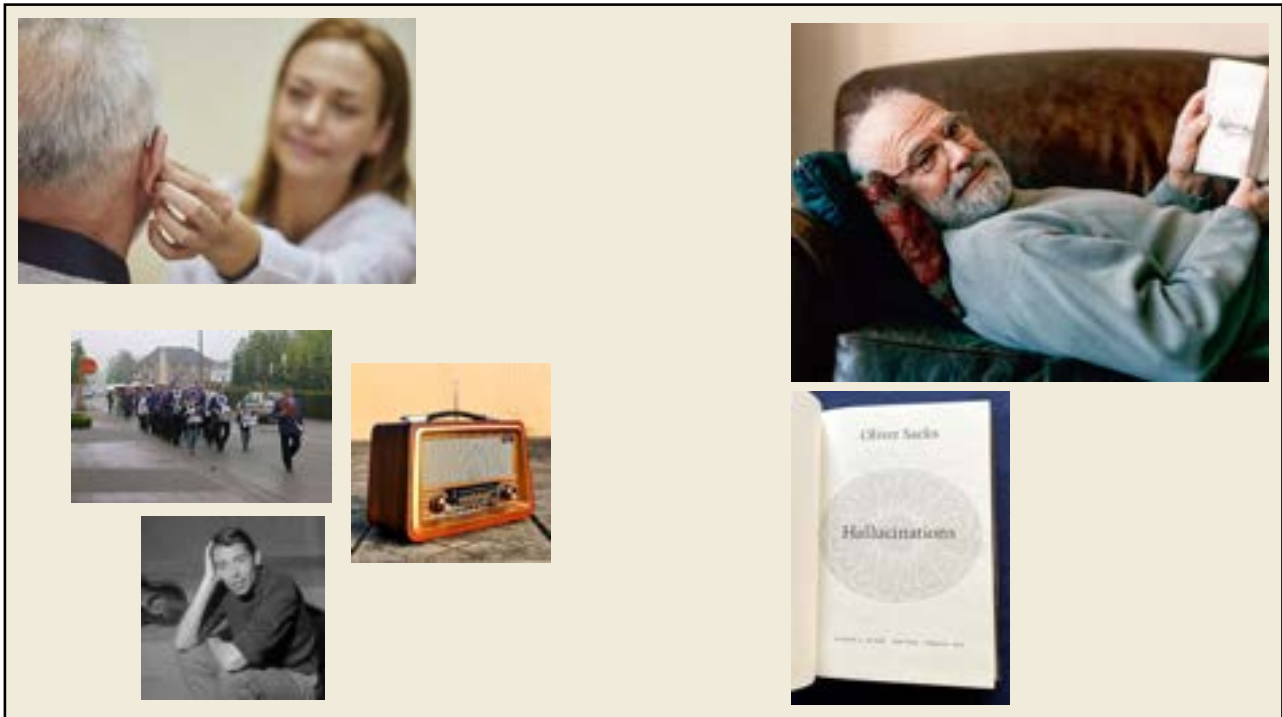
FP

PP

SH

AK

6

7

Hallucinaties

- Bij zintuigelijke problemen
- Bij dementie (Lewy-body ziekte)
- Bij psychose
- Bij rouw
- ...

8

9

Auto-prosopagnosie

Associatieve prosopagnosie

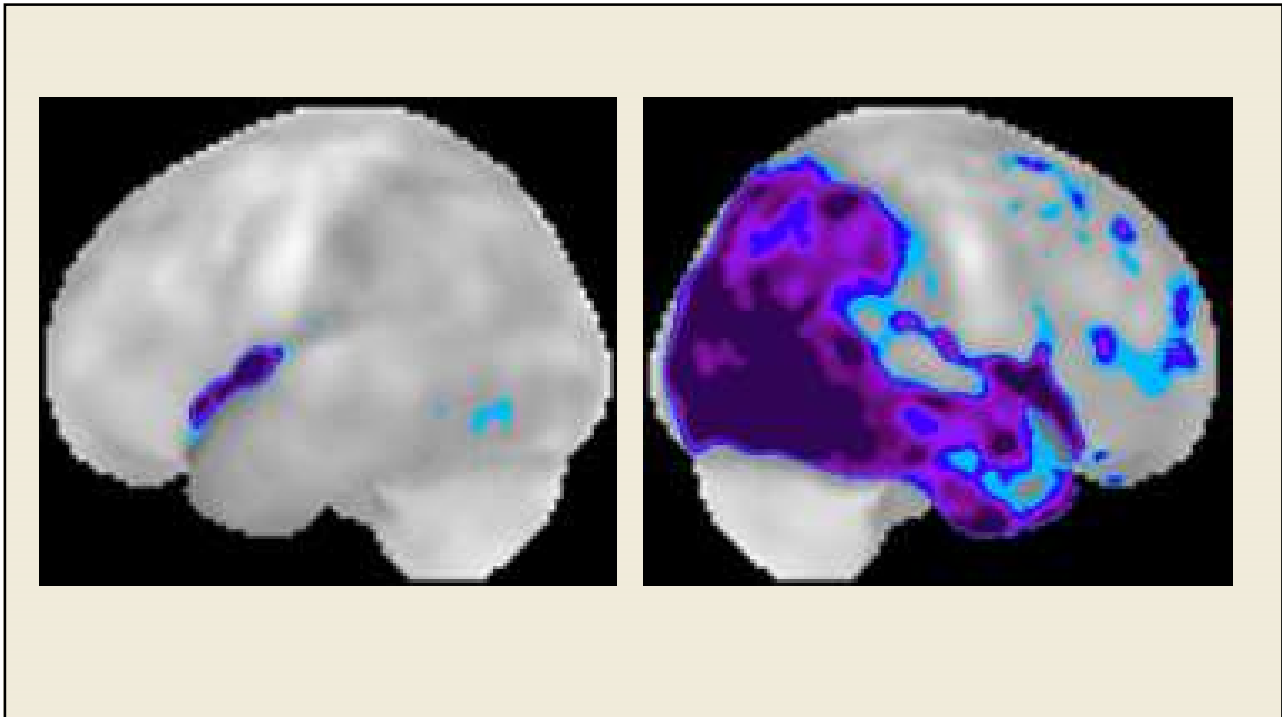

A-perceptieve prosopagnosie

10

11

het voorspellende brein & valse herkenningen

- Capgras syndroom: vertrouwde personen zijn vreemden/bedriegers of dubbelgangers
- Fregoli syndroom: vreemden zijn vertrouwde personen
- ...

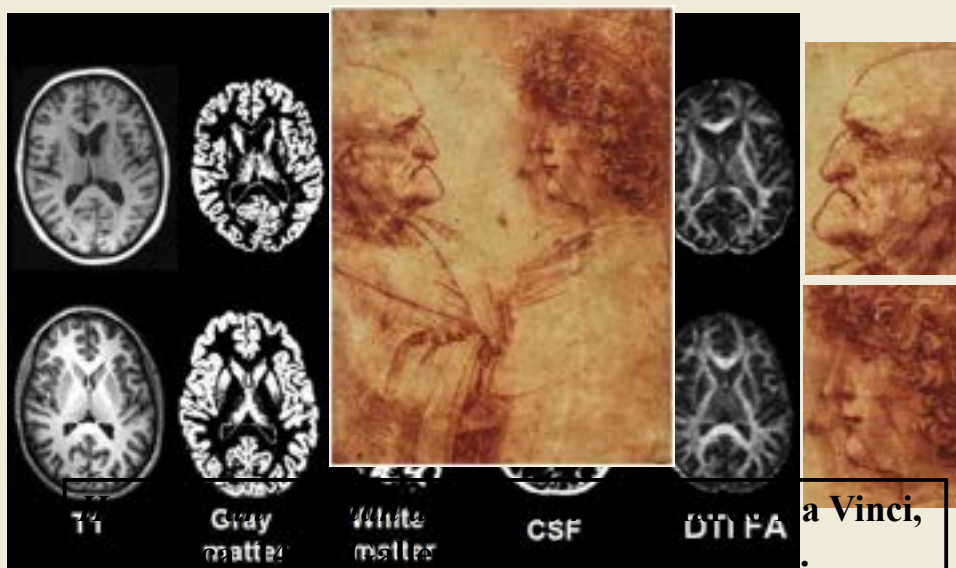
12

Deel 2 denken

13

Normale veroudering

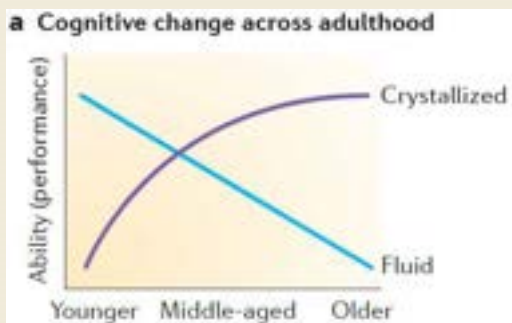
Nelissen & Vandenbulcke, 2010

14

Maar niet getreurd ...

Vloeiende
intelligentie ↓

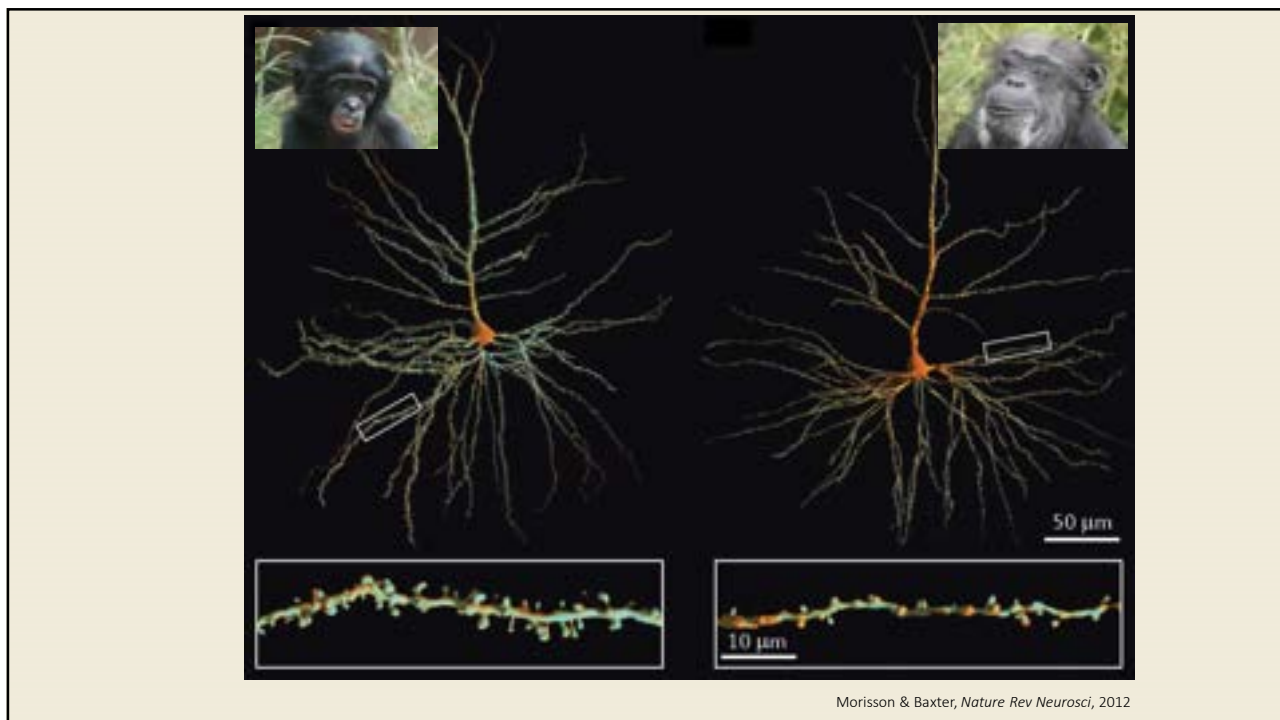

Samanez & Knutson, *Nature Rev Neurosci*, 2015

Gekristalliseerde
intelligentie ↑

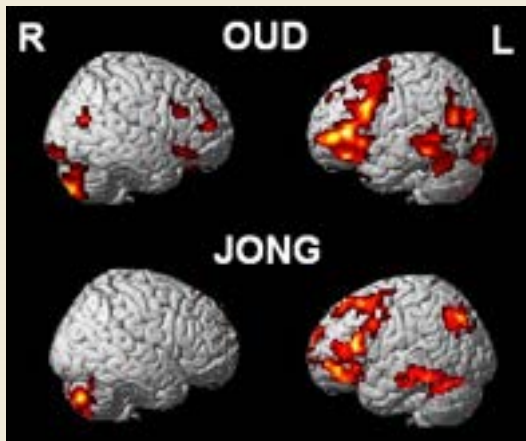
15

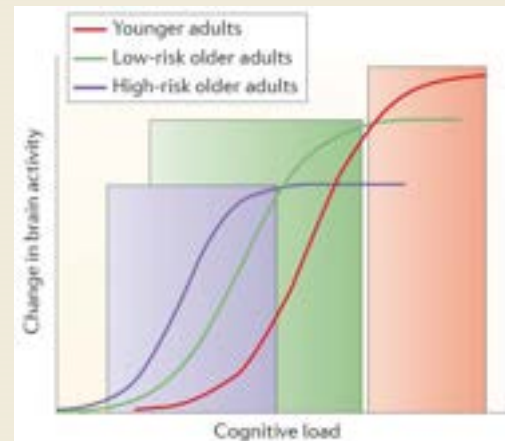
16

Het oudere brein past zich aan...

Nelissen & Vandenbulcke, 2010

Grady, *Nature Rev Neurosci*, 2012

17

Sofocles † 90j
Electra op 70j

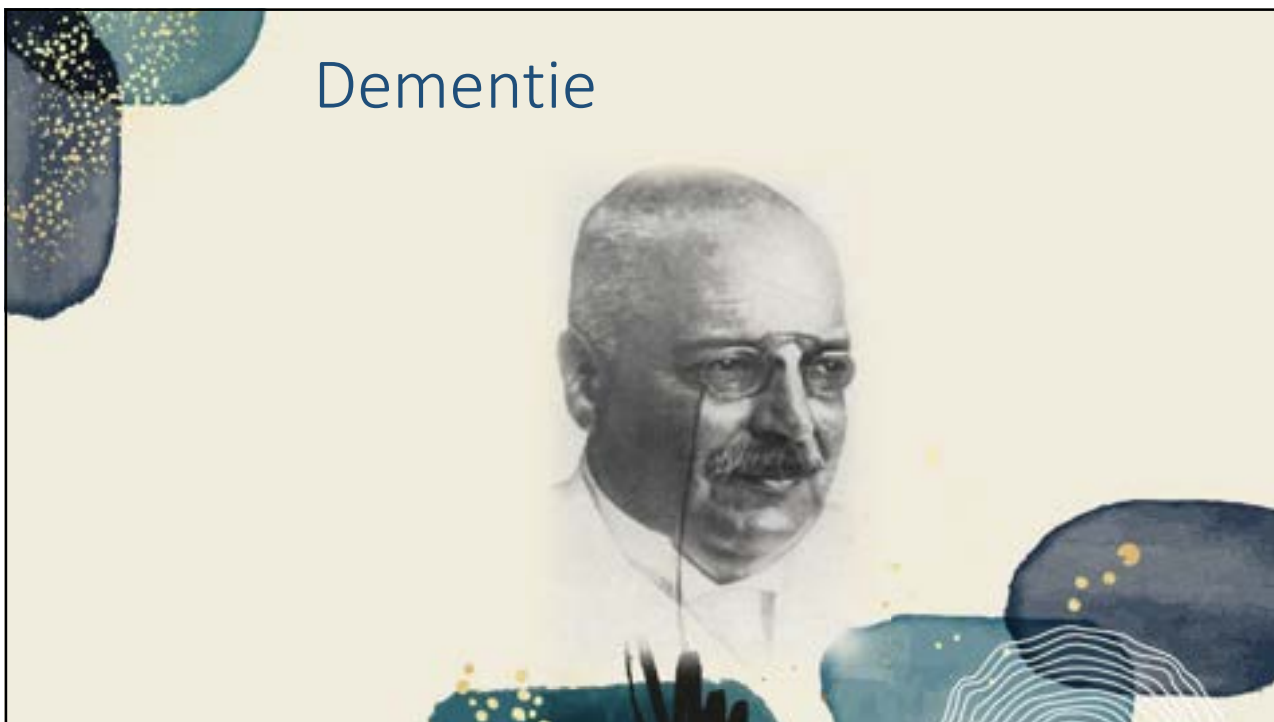
Michelangelo † 89j
Santa Maria degli
Angeli op 88j

Verdi † 88j
Falstaff op 78j

Eric Kandel,
Psychiater, nobelprijs
> 90j publiceert nog steeds

18

Dementie

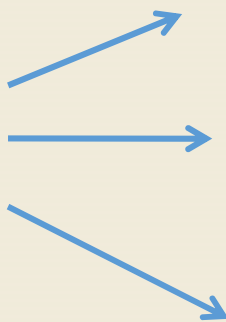

19

20

Wat loopt er fout bij Alzheimer?

21

22

De archivaris in ons brein

The collage illustrates the concept of the hippocampus as a brain 'archive'. It features a server room, a portrait of a man, a diagram of the brain with labels for 'Cerebral Cortex', 'Thalamus', 'Caudate Nucleus', and 'Brain Stem', a microscopic image of a hippocampus, a glowing pink brain diagram, and an MRI scan with a yellow box highlighting the hippocampal region.

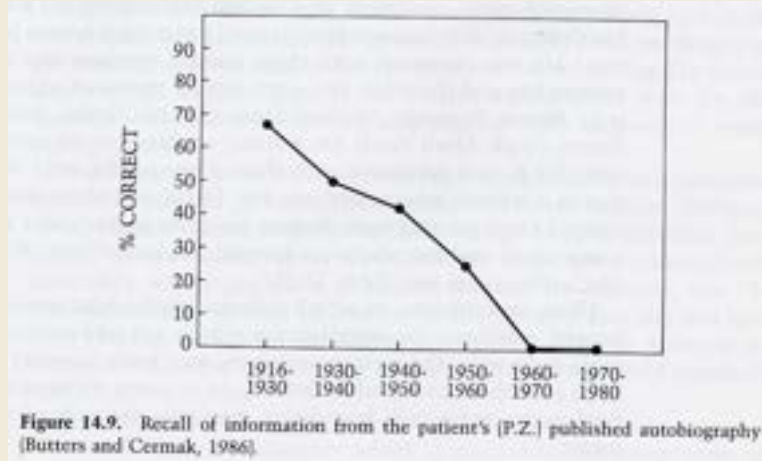
23

Wanneer de archivaris ziek is ...

The figure shows three axial MRI brain scans illustrating the progression of hippocampal atrophy. The top row shows the full brain slices, and the bottom row shows magnified views of the hippocampus. The scans are labeled 'Time 0', '18 months', and '36 months', showing a clear reduction in hippocampal volume over time.

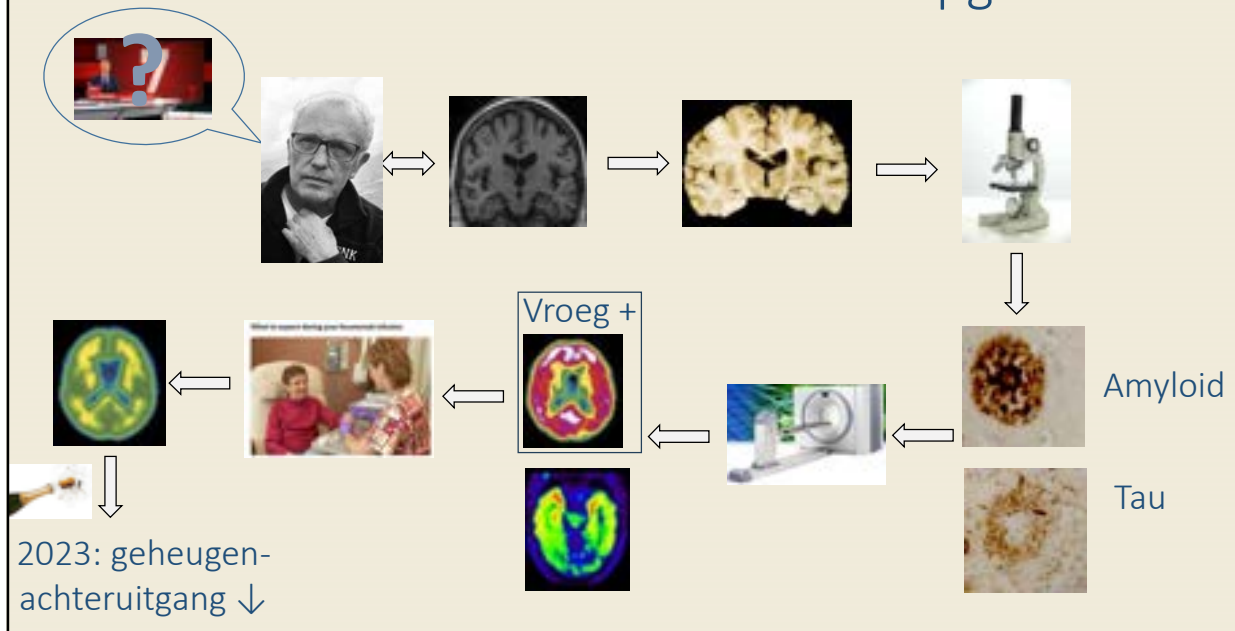
24

Wet van Ribot

25

biomedisch verhaal stilaan hoopgevend

26

maar er is meer...

- $D = P + B + H + NI + SP$
- In the equation, D stands for dementia, P for personality, B for biography, H for physical health, NI for neurological impairment, and SP for social psychology.
- Persoonsgerichte zorg

Kitwood (1990, 1997)

vergeet
dementie
onthoumens

27

*... over the seat of **selfhood** ... in the two years that followed the loss of his supposed "self" I can't stop finding it...*

Franzen J, the long slow slide into the abyss, The Guardian Weekend, in Hughes, Low and Sabat, *Dementia, mind, meaning and the person*, Oxford University Press, 2006

*People with dementia have to be understood in terms of **relationships**, not because this is all that is left of them, but because this is characteristic of all our lives*

Hughes, Low and Sabat, *Seeing whole*, chapter 1 in Hughes, Low and Sabat, *Dementia, mind, meaning and the person*, Oxford University Press, 2006

28

- Aanvaarding
- Actieve coping
- Zinbeleving
- Openheid
- Steun

29

Jozef

30

Acute verwardheid

- Komt zeer veel voor
- De geest wordt een zwerver
- De aandacht is ziek
- Traumatiserend

31

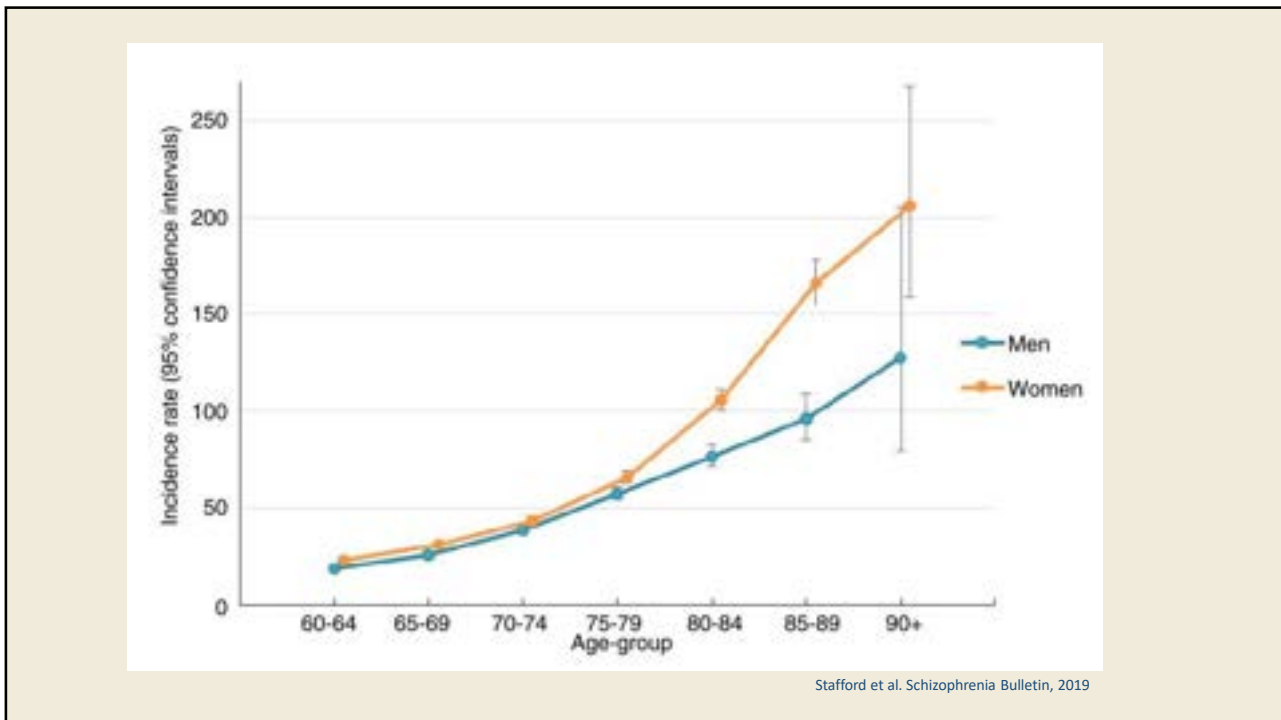
De waan van de oude dag

- ‘(...) die Lehre von den Psychosen des höheren Lebensalters ist das dunkelste Gebiet der Psychiatrie (...)’

Emil Kraepelin 1919

32

33

- Leven in een waanwereld
- Onveilig voelen maakt kwetsbaar
- Tussen waan en werkelijkheid

34

Deel 3 voelen

35

Misvattingen

1. Geluk neemt af met de jaren
2. Ouderen zijn negatiever
3. Ouderen zijn kwetsbaarder voor psychische problemen

36

Aanhoudend somber

- Risico ↑: streng geweten, gevoel van minderwaardigheid en verlatenheid
- Eenzaamheid
- Gemaskeerde depressie
- Gevaar voor suïcide
- Gedeelde smart is halve smart

37

Walter

38

Angst bij ouderen

- Minder angststoornissen
- Minder doodsangst
- Andere angsten
- Het lichaam als bron van angst
- Op therapie staat geen leeftijd

39

Van kwaad naar erger

- Het ontvlambare brein
- Reactie op verlies
- De alcoholduivel
- Mensen in plaats van pillen

40

Deel 4 doen

41

Actief blijven op latere leeftijd

42

Stilvallen

- Lichaam
- Brein
- medicatie
- regressie

43

Johan

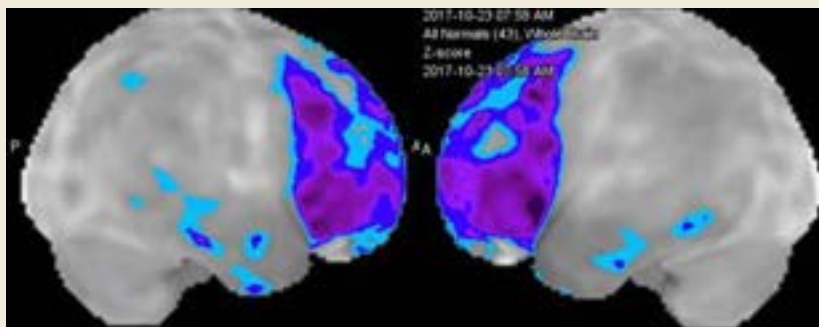
44

Het sociale brein

45

Het sociale brein bij FTD

46

Ontremming

- Leven zonder grenzen
- Verlies van zelfbewustzijn
- Verlies van empathie
- Niet meer kunnen ipv niet meer willen
- Tolerante omgeving

47

Besluit

- Ouder worden heeft positieve effecten op geestelijke gezondheid
- Geestelijke gezondheidsproblemen zijn geen deel van normale veroudering
- Psychische stoornissen bij ouderen moeten onderzocht en behandeld worden

48